

Изази сваке
недеље.

Претплата се
шље напред
уредништву
и без новца
се лист ни-
коме слати
неће.

ШАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И ЖИВЉЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЛА.

издаје и уређује свешт. и проф. Никола Поповић.

За све српске
крајеве стаје
на годину 60
гр. или 6 фор.
на по год. 30.
гр. или 3 фор.
на три мес. 15
гр. или 1 фор.
и 50 нов.
Неплаћена
писма од не-
редовних до-
писника не-
примају се.

Благагв житѣа число дней и доброе
има во вѣки превъзаетъ.

(Суп. XXI.)

У пређашњем броју навестисмо нашим свештеницима, да се угледају на претходнике своје у народној историји. Било би неумесно, кад црквени лист не би напоменуо неколика имена врских служитеља божјих и народњих, за која и ако зна историја а народ их чува у живом памтењу свом.

Нећемо се пуштати у давнашње доба, нећемо ређати имена српских светаца свештеника, о којима је понаособ почео говорити овај лист: ми ћемо се зауставити на скорашњем времену, бацаћемо хитан поглед на доба наших дедова и очева.

Кад оно у почетку овога столећа бесна сила другоплеменичка отпоче да тамани, да коље и сече у овом делу српства, у данашњој кнежевини Србији, све што беше знатније и чувеније, све што се мучаше и довијаше, да олакша јадноме народу тешке невоље и притисак насилнички, — не бише ли међу првим жртвама, мученицима народњим, Хаџи-Беро и Хаџи-Рувим? Устаје народ против нечувена насиља и безакоња; но ко га покреће на устанак тај? Међу врлим

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

дедовима нашим, међу старешинама народњим, видимо ми достојно заступљено и свештенство српеко. Прота Матије Ненадовић подиже свој крај, путује у далеки Петроград као посланик народњи, командује народњом војском дуж целе Дрине. Воде се крвави ратови, деле се јуначки мегдани. Међу првим витезовима и јунацима српским светли Луко Лазаревић тако, да му је, по речма народњег песника, српски вођ могао праведно рећи: „поне Луко, моја десна рука!“ А да ли се може кроз Китог проћи, а да човека не обузме језа од страхопоштовања према опомени на проту Смиљанића, овог неуморног борца за слободу милу?

Ево с ким се свештенство у Србији дичити и поносити може, а како ли је с браћом преко Саве и Дунава?

Дела прадедова својих пева народ у дивним песмама својим. Он не да, да та дела у заборавности пропадну. Али се народ врзе понајвише око једног тренутка у својој историји, који га највећма тишти: око чемерног и јадовитог Видов-дана. Ко прибира мучним трудом својим све податке народњег живота и његових дела? Ко пише потпуну историју целокупног српства? Није ли то врени српски историк архимандрит Јован Рајић? А чија оно лира понајбоље одијекује пламеним жаром родољубља? Ко призивље сва српска племена, да чувају опште светиње своје: веру, језик, обичаје? Није ли то неумрли српски песник владика Лукијан Мушички?

Видите ли, браћо свештеници, рад претходника својих? Видите ли, како су приносили неуморне услуге своје на свети олтар народњих потреба? Данашњи свештеници огрешили би се пред Богом и родом својим, кад не би требали у стаду своје зло семе покварености, која се почиње увлачити у добри народ наш, кад му не би сваком приликом напајали душу и срце пламеним мислима и осећањима родољубља, јединства и слободе, овом најживљом потребом данашњег доба у целокупном народу српском.

О ИСПОВЕСТИ.

Ако беспристрасно погледамо на оно, што радимо, и упоредимо са оним, како треба да радимо, онда морамо признати, да од дана на дан све већма слабимо према многим дужностима хришћанским, нарочито према тајни исповести и покајања. Већина говори: „шта ћу да се исповедам, кад немам шта ни да исповедим? Постно сам и спремао се за причест, па шта хоћеш друго?“ Други веле: „и ако бих имао шта да исповедим, ал' немам коме ни да се исповедим. И мој пона једва ли није грешнији од мене.“ Трећи опет кажу: „а што бих ја откривао моја дела свештенику, кад их могу открити непосредно Богу тражећи од њега опроштаја?“

Но да ли је то тако? Да ли први занста немају шта да исповеде? Да ли други немају коме да исповеде? Да ли се на послетку трећи могу одиста исповедити непосредно Богу и од њега очекивати опроштење својих грехова?

Првима одговарамо, да се варају, ако одиста мисле, да немају шта исповедити. Имају богме и одвише, но или су немарљиви, па већину грехова заборављају, или хотимично хоће да их забашуре и не признаду. А хоћеш ли, о хришћанине, да те у томе уверимо, онда ајде у мислима за нашим питањима и одговарај: Јеси ли свагда био постојан у вери у Бога као творца, промислитеља, судију, који ће ти негда судити за сва дела твоја? Да ли се ниси колебао о истинитости Исуса Христа као сина божија, који је тебе ради сишао на земљу и за твоје спасење на крсту издануо? Јеси ли свагда признавао и божанство Духа света, као трећег лица свете тројице? Да ли се ниси двоумио о бесамртности душе своје, о њеном трајању и после гроба? Да ли ниси кад год викао на Бога, кад ти није дао оно, што си хтео, као и напротив јеси ли му свагда благодарио за оно, што ти је испунио? Да ли си се свагда обраћао к Богу у твојим нуждама, или

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

си га тражио тек онда, пошто си се најпре обраћао помоћи људској, врачарицама, мафијонкама? Да ли се ниси више уздао у новац, на кнази и на сони челоућескіа, него ли у помоћ божију? Да ли ниси у нужди или и без нужде порицао његова света својства и савршенства, тражио од њега помоћи у лажи, крађи, превари, освети? Да ли ниси име његово употребљавао у беспослици и кунећи се овим клетву своју нарушавао? Је си ли долазио сваке недеље и празника у свети дом његов, да име његово прослављаш? Је си ли у такве дане скупљао око себе своје млађе, своје домаће, да их у закону божијем поучиш, да им покажеш пут добра, правде и поштења? Да ли си се бринуо, да у такве дане нарочито обратиш пажњу своју на добра и богугодна дела, да помогнеш сироту удовицу, странца, кљаста, убога? Јеси ли увреде од других трпеливо сносио, а од оних, које си ти сам увредио, опроштаја тражио? Живиш ли умерено, саобразно своме звању, с добитцима свог поште-ног труда? Јеси ли прави муж својој жени, истински отац деци, ваљан сусед суседу? Ди ли ниси општетио кога било неправедном мером, продајом и куповином, наплаћивањем данка и трошкова, или лењошћу у раду званичном, приватном, друштвеном? и т. д. Метни руку на срце па ми кажи, како се слажу ова питања са животом твојим? И да ли и после овога ти заиста осећаш, да немаш ништа, што би могао исповедити. Но и ово су питања више одречна, а колико их још има, које овде споменули нисмо. Да, грешни смо ми сви без разлике, но поноситост наша и немарност према својој вечној судби не даду нам тражити зараније лека и спасења.

Шта да кажемо онима, који говоре, да немају коме да се исповеде, који веле, да и попа има толико, па ако не и више, грехова као и они, и да по овоме они сумњају за значај своје истовести? Њима ћемо одговорити с признањем, да и ми нисмо сви у свему без греха, да и наш живот често је из-

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

дожен оним погрешкама, које видимо код обичних смртних; али ћемо им казати и то, да исповест, коју ми тражимо од хришћанина, није нигда исповест нама лично. Ми никад не велимо: кажи ми чедо духовно, шта си згрешио, већ напротив свагда говоримо: „пред тобом је часни крст и лик Исусов, који овде невидљиво стоји и исповест твоју прима. Не бој се, већ кажи све шта имаш Исусу, да би ти се према томе дало лека и исцељења.“ И читајући опроштену молитву, ми је читамо овим речма: и азз недостойный іерей властію егво мнѣ даною прощак и разрѣшак“ и т. д. Те тако је исповест њихова исповест права, ма била она извршена пред лицем заиста грешним и недостойним. Свештеник је у овом обзиру судија, који изриче пресуду опроштења или осуђења према духу закона Христова.

На послетку обраћамо се к вама, који говорите: зар се ја не могу исповедити непосредно Богу, кад овај и онако зна све моје грехове и он их једини може опростити. Вама морамо пре свега казати, да се исповест зове у цркви: *тајна покајања*. Па као што свака *тајна* хришћанска има значај тек онда, кад је свршена од свештенослужитеља Божија, тако и *тајна покајања*. За хришћанина није само то довољно, да призна своје грехове пред Богом, већ се хоће да и посредник Божији објави му за њих опроштај од Бога. Но то, што ви наводите, није главни узрок вашег нерадог долажења на исповест. Ви знате, да на исповести треба казати своје слабости, па некако не би вам се то хтело. Но да ли је то затезање умесно? Зар није бољи онај, који не крије своје поступке од оног, што их вечно замотава и покрива? Онај први већ иде на то, да више не греши, а овај последњи претвара се, увија се, дволичи, а тим самим греши на ново. Први хоће да ишчупа коров из срца, а други хоће да га заклони, да боље израсте и подави душу његову.

Може бити ви стрепите, да ваше тајне саопштене свештенику не изађу на јавност? Но у таквом случају знајте,

да свештеник не сме овде имати ни ушију ни очию ни памтења, и да ваша исповест, ма каквог својства била, мора свагда бити и остати *gaina*. Напротив тога, што боље ви откривате душу своју пред свештенослужитељем, то га више склања, да се брине о вама, о вашем спасењу, и да испроси и вама од Господа Бога оне речи казане негда митару, који се кајао: такш сеј штиде вк домз ской оправданз паче онагш.

Живот и радња св. Сава

ПРВОГ АРХИЕПИСКОПА СРПСКОГ.

(Наставак.)

Свети Сава кад то чује, похита у помоћ браћи и земљи српској. Он понесе собом и *мошти* оца свога Симеона на пође преко Солуна, где добије чин архимандрита, а одатле отпутује преко српских земаља у Студеницу, па тамо и остави *мошти* св. Симеона. Одавде обиђе он српску земљу у накрет учећи и проповедајући праву веру христову, љубав и слогу братску. „Латинска вера, — говораше св. Сава — и ако је хришћанска вера, опет је одступила у нечему од праве хришћанске вере, па је зато и постала опасна тако јако за друштвено-државни склоп. Латини верују, да је намесник христове цркве на земљи Папа у Риму и да као такав не може никада погрешити. А из овог излази то: да све, што он рекне и заповеди, мора се сматрати као заповест самога Бога. Поред овог ваља узети у обзир и то, да он поврх ове уображене власти небеске има још и власт земаљску тако, да може силом и оружјем принудити свакога на извршење његових непогрешних (?) заповести. Па кад се зна извесно, да човек не може бити непогрешив на земљи, већ мора кад човек имати и човешке слабости и страсти: онда браћо, сами расудите, каквој грдној опасности излажете себе, кад се склањате на страну Рима и примате његове

савете. ¹⁾ А погледајте напротив какво је дивно уређење наше православно-источне цркве! Наша је црква црква саборна — скупштинска. Без општег договора, без узајамног одобрења и сагласности нити се може што избацити ни дометнути. Па и ово, што се овако допуни или избаци, ради се опет у духу и смислу учења христовог а не по вољи једног или другог лица, те због тога и оно, што се општом вољом узакони, мора бити законом и свето.“

Брату своме Вукану говораше, да није оно победилац, који дави све око себе, да би само он живео, већ напротив онај, који стојећи више свега уме да се спусти и дође у закони, прави и природни поредак са свима: који није отео насиљем своје више достојанство, већ га је заузео по праву свога рођења, по утврђеном закону првенства; да између њега и брата његова не сме бити ни речи о победиоцу и побеђеном, о јачем и слабијем, већ о правом и чистом одношају братском, где сваки може заузети своје природно место и с којим и један и други према раду и позиву своме могу стајати у зачелу браће своје — народа свога. (Наставиће се.)

~~О~~ Докле допире хришћанска љубав?
(Наставак и крај.)

И тако хришћанство скроз дигне идејом љубави. Бог хришћански — Бог је љубави. Исус Христос не долази да објасни тајне апсолутног, ни да открије науку познавања. Видљивий мене видљив Отца (Јоан 14 9) говорио је он на пи-

¹⁾ Не треба пропустати из вида, да је овде реч о Папама XII и XIII века, кад је заиста власт њихова била страшна и за онај и за онај свет. Ево једног примера из ондашњег доба: Албигиоци не хтедоше веровати, да је Папа лице, које не може погрешити. Папа дигне против њих војну 1194-године под командом Симона де-Монфора. Северни Французи нападну на љужне, поубијају их, и опусте готово све. При освојењу града Безијера војничке старешине упитају папиног посланика, шта ће се радити са мноштвом заробљеника, међ којима има доста и римокатолика. „Побити,“ одговори папин легат. — „Али како ћемо распознати римокатолике од јеретика?“ — „Убијајте све; на оном ће свету Бог распознати своје од јеретика.“

тања својих ученика о Богу. Његов долазак био је за то, да разјасни закон живота, који није ништа друго, до закон *љубави*. Цело његово проповедање закључава се у једној самој речи „*љубите!*“ И овим вечним глаголомз жизни он је подигао наравствени свет. Саставци нове религије већ су били положени у сазнању људи: философи прорицаху о једином Богу, о једнакости и братству свију људи. Шта више код њих се гдекад чујаше и одјек *љубави*, који приговлаваше и спремаше незнабошце, да приступе к новом Богу *мира*. Но све ове високе идеје остајашу у области науке; нужна беше луча божанствене љубави да их придружи к животу, да их унесе у општи живот свега човештва. Исус Христос је оличена љубав на земљи: његово проповедање, радња, цео живот његов закључава се у јединој љубави. С приближењем смрти, његове беседе с ученицима, сва његова радња дише карактером божанствене нежности и кротости, с којом се ништа на земљи успоредити не може. Сама смрт његова, коју прати благослов и молитва за оне, који га распињу — то је такође највеће дело љубави, која се не да видети код обичних смртних! И овај излив божанствене љубави преобрази и препороди наравствени свет.

Закон љубави знатно одваја хришћанство од старог света и полаже нови век у историчком животу човештва. Основи братства, једнакости, слоге бејаху бесплодни у рукама философа зато, што у њих оскудеваше божанственог огња љубави, која све одушевљава; у јеванђелској проповеди они нађоше неисцрпну, безграничну снагу. — Живот и проповедање Исуса Христа представљају чудну и дивну хармонију за установљење и остварење једнакости и братства у забаченом и презреном реду друштва. Он се рађа у сиротињи, бира себи ученике из најнеобразованијег staleжа, уважава сиромашка, цени заслуге и роба. Да сви једино вѣдѣтъ — говораше он у предсмртној молитви својој — *ижеже Ты, Отче, ко мнѣ и Азъ къ тебѣ, и да и тиѣ къ насъ једино вѣдѣтъ.*

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

(Јоан XVII. 11.) Ова је молитва Спаситељева завршетак целог његовог пророчког служења. Сјединити се с Богом — то је узор, крајња цель, којој тежи човештво, и Спаситељ позива човештво к овом узору. Ево докле допире божанствена хришћанска љубав.

Но да ли се човештво у току хришћанских времена приближавало к овом узору, да ли се хришћанска љубав бар данас остварила међу људма и народима — природно је питање, које ће сваки овде поставити. Кратко морамо одговорити на ово питање. Свака истина у развиту своме наилази на препреке, шта више и гоњена бива; па тако је и ова дивна истина, положена у основу хришћанства, наилазила у развиту своме на грдне препреке и заустављана свима могућним средствима. Средњи век као да није био век хришћански у правој смислу. Света љубав ова као да није могла да ухвати јака корена у срцима људским у времену, у коме владаше мрак и незнање. Но опет томе су још више крива злоупотребљења разна. Реформација изјављује протест против злоупотребљења римске столице. Деветнаест век хоће истинско хришћанство: хоће једнакост људску у правима. Но и у почетку овог века беше их, који доказиваху, како је опасна, како је штодљива та љубав хришћанска по државе и друштва и покушаваху, да поврате старо доба — страха и тираније. Но вечне су истине Христове. Оне могу бити на време заустављене али нигда подављене. Многи и многи знаци овог века сведоче нам све боље и боље о њиховом пробуђењу. И ми се нећемо преварити, ако рекнемо, да је већ близу тај жељени дан, кад ће начела хришћанска завладати срцем и слабих и *силних* и место страха и ужаса отпочети да царује хришћанска љубав и дружба.

О рецензији А. Васиљевића.

Ово дана прочитамо у „Србији“ броју 11. примедбе господина А. Васиљевића на наш лист „Пастир“ и његово

мњење, какав би правац требало да узмемо, ако желимо своје листу успеха.

Не можемо прећутати, а да се пре свега не одзовемо г. Васиљевићу са захвалношћу, што нас је као добар наш књижевник и припознати критичар удостојио своје рецензије, а после да не кажемо неколико речи о тој његовој рецензији. И тако благодарећи му најискреније на саветима, које нам даје, и на жељи његовој, да овај лист донесе плода, да приступимо одмах к примедбама његовим о „Пастиру.“

Г. Васиљевић вели: „Пастир још није означио ни правац, кога се држи, ни цель коју тежи: он више личи на збирку разних и полезних ствари, него на јаван лист.“ Држимо, да Г. Васиљевић не би ово рекао, да је имао у руци 6-ти број „Пастира,“ који је баш онда већ био у штампи, кад је изашла рецензија његова у „Србији.“ У том се броју, у приступном чланку јасно казује као природна последица пређашњег говора на том месту и правац и цель, коју тежи „Пастир.“

Но ако би г. Васиљевић и према томе рекао, да се овај правац није јасно исказао у свима досадашњим чланцима нашег листа, ми учтиво примећујемо, да је тешко изнети непосредно правац и тежњу к изабраној некој цели. Наша је одиста жеља, да овај лист и буде збирка разног и корисног знања; јер тиме мислимо помоћи нашем свештенству, да не изостане иза оних људи, који се баве другим наукама. А кад сваки поједини свештеник стане у својој струци на тај ступањ знања, на коме се налазе стручни људи у другим наукама: онда мислимо да се неће ниједан наћи, који не би делио с њима једне мисли, једна осећања у свима питањима о општем народњем добру.

Мило нам је, што је строги критичар г. Васиљевић нашао у досадашњим бројевима нашег листа који било чланак, који он налази да је добар и да одговара цели. А за понеке чланке у овоме листу напомињемо г. Васиљевићу, да

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

не смеће с ума, да писац мора удешавати своје списе према различним својим читаоцима: кад би сви читаоци „Пастира“ били то, што г. Васиљевић, онда се разуме, да би требало чинити другачији избор у предметима, о којима би „Пастир“ говорио. Сврх тога г. Васиљевић зна врло добро, да свака ствар има своју светлију страну као и свој засенак, па требало је, да је и ово имао на памети. А савет његов, да овај лист треба да мири веру с науком, не можемо потпуно усвојити с тога, што држимо, да је код нас наука још тек у почетку своје и да још није решила ни преча питања животна а толи дошла у *противоречност с вером*. Ако има овде-онде таквих појава, то ће се и на ове потребе образрети наш лист и донети овда-онда по који чланак, којим би се могла и та узгредница у нас потреба задовољити.

Не пропуштамо даље и то рећи, да нас је г. Васиљевић, као што и сам вели, затекао са својом рецензијом још у полагању темеља, кад се није ни могло определити, каква ће зграда да се зида. Да је почекао мало дуже, док још мало порадимо, он би се онда уверио, да домаћин гради кућу, која ће бити лепа и корисна за свакога. Само се по себи разуме, да кад један мајстор гради кућу, мора бити у њој доста празнина и недостатака; јер једне очи не могу свуда да допру. Па по овоме нас неће врећати, већ напротив радовати, ако нам г. Васиљевић, као припознати мајстор књижевни, који је код нашег читалачког света, што разуме ствар, стекао ваљаног књижевног гласа, и у напредак буде надгледао нашу радњу, па још и који камен поставио во главу угла.

Што се тиче оног изражаја, да је „духовенство с почетка много радило око народњег образовања, а кад после виде, да га народ сустиже својим образовањем, па у нечему и надмаши, оно онда поста највећи непријатељ народњем развитуку и напретку и да ову жалосну ролу игра духовенство и данас готово свуда,“ — ми би учтиво приметили,

да се ово не може никако однети на наше духовенство у опште, нарочито на духовенство савремено. И ако би нам ово г. Васиљевић доказао, он би нам дао сасвим нов поглед на одношај нашег свештенства према народу, те би нас тако избавио од оних погрешака, у које би могли пасти у раду око питања о савременом свештенству нашем и његовом одношају према друштву и народу, које мислимо скоро покренути у нашем листу. *Уредник.*

Мисли о Свештенству.

(Наставак и крај.)

И доиста, све што се није покоравао овом безусловном закону, подлегло је казни истог закона, па је тако или сасвим угинуло, или је остало наопако, на подсмјевку од стране свега, што се јавља тако рећи као законорођени појав. Само духовенство у том далеко није на чисто: по идеји оно је равносилно наизаконитијем бићу, али по дијелствителности својој оно је у многијем одношајима одступило од те идеје у шљедству различнијих околности.

Да не зборимо о другом, што може бити не би било извјесно свакоме, узмимо то, што у некијем земљама хришћанскијем постоји кастичност духовенства. С чим оно хармонише? Ни с чим осем, може бити, с војинством. Исус Христос и Апостоли нијесу припадали ниједној касти, нити су носили другчије одијело од осталијех грађана, од којих су се они одликовали само, врлином дјела. Правила каквог о томе они тако исто нијесу оставили. Угледање прешло је у обичај—ево свет објашњења те ствари. Но ајд' да речемо, да је то таква маленкост, на коју не треба обраћати особите пажње, у томе се на пошљетку кастичност и не састоји. Али изолираност—одвајање духовенства од друштва, као што то видимо у другијем странама? Они веде, да тако „канон„ хоће. Прекрасно. Али шта је друго *канон*,

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

ако не позитиван закон за духовенство? Па кад је то закон, који је написан свештенством — саборима, то може д'бити да је он вечан и неизмењив, кад овамо сабори се по закону цркве могу опет скупљати и законе мењати и допуњавати? Да је то тако, показује најљепше историја посебнијех и васеленскијех сабора. Исти такви сабори могу се и данас поновити па одредити законе према потреби и времену, као што је н. пр. потреба изазвала саборе московске XVII. столећа. И камо срећа да се они понове, јер нико не би боље подијествовао на објашњење и положење духовенства у опште од сабора. Сабор би видио, да као што мало за сувремени Рим врједје извјеснијех дванајест римскијех таблица, тако исто и закони одређени још у IV. и V. вијеку за спољну и формалну страну да не могу имати закону *примјену* данас, као што су је имали у оно врјеме. То се јасно даје видјети у стварности. У канону има много таквијех правила, која ма да су се у пређашња времена слагала са друштвенијем животом, но која су многијем одношајима према садашњем друштвеном животу непримјењива. И кад би се тијем сва ствар свршавала, ми не би о томе ни зборили, али не; канон као да ставља духовенство у противорјечност неку с друштвом, па и са самијем собом, т. ј. духовенством. Духовенство не слаже се с друштвом, а не слаже се ни са својијем каноним, па због тога чисто представља такву корпорацију, којој не знаш ни колико да јој даш, ни колико да од ње тражиш, т. ј. као нешто што није сасвијем на свом мјесту. Отуда губљење поверења, које је некада духовенство имало и сопствено омаловажење пред друштвом. На западу, или љепше рећи, на свом пространству западне Европе, дошло је духовенство догле, да је оно стало у опозицију према народу и народњијем светињама и саставивши особиту фракцију у држави постало је оруђе за посве не свете циљеи. Хвала Богу тога код нас нема.

Еле јасно је, да тамо, где није духовенство у хармоничном одношају према друштву, то треба да такво дође. До душе ниједно духовенство није мање одцепљено од друштва, но што је наше, премда и оно канда тежи и иде на то. Између осталог то се даје потврдити и питањем *о плати свештенства* — свештеници хоће да су чиновници!*) Они апелују на чиновнике; али је ли све једно *црква* и *канцеларија*, писмени сто, покривен зеленом чохом, и свештена трапеза са „плаштаницом“? Истина, *правда* у вишем свом значају много налице на религију. Чувство вере и чувство правде разликују се по својијем предметима, а по свом сопственом карактеру не разликују се. Него ваља знати, да се правда у остварењу формалном изопочавала од ваикада, док међутим вера је чувана, као што и треба да се чува светиња. Осем тога правда има посла са људскијем узајамнијем одношајима, а религија само са одношајима човека, т. ј. свега човештва према светињи; први је дакле одношај *сложен* да не може бити већма, а други је у равној мјери *прост*. А по идеји *судије* и *свештеници* имају једнак задатак, премда наравно не један исти.

Еле свештенство не смије се упоређивати са чиновницима, ако хоће да не омалоуважи свој позив. Побољшање своје, рекосмо мало прије, оно мора тражити у зближењу с друштвом. Наши друштвени обачаји и уопште наши народњи назови и појмови о свештенству доста су удесни за то. Пре свега народ наш далеко је од религиозног притворства; формална страна религије врло га се мало тиче; ал' зато страна суштаствена тако му је близу срца, да је у том тако осетљив, као што тек може бити народ, у чије

*) Ми задржавамо за сад своје мњење, јесмо ли на страни овог писца, или не; а што смо пустили овај његов разлог у наш лист, узрок је, што овакве и њима подобне мисли чујемо на све стране, па је вредно да се пуне једном и у штампу. Доцније, кад реч буде у овом листу о доброј и хрђавој страни нашег свештенства, ми ћемо казати наш поглед на ову ствар.

се религиозне појмове није још ни мрвица сумње потврала. Наше сеоске попе обично су најжешће „бињезије“, — народ наш нема ништа против тога. Наше попе често се по одијелу ни мало не одликују од другиих сељака, — нашем народу до тога није стало. Наше попе служе службе како кад доспу, — народ се не тужи. Наше попе не боје се ни на чутурином мегдану, — код нашег народа то се за зло не прима, и т. д. и т. д. Таквог погледа на подобне ствари нема ни у једног народа у Европи. У Русији једно цигло „алилуј“ начинило је неколико секта, које су готове очи једна другој поводити. Код нашег народа то је немогућно. Према томе и ваља да се управља наше духовенство. По позиву духовенство не може полагати право на „*господски*“ живот, јер су они *слуге народње и божјие*. Но то опет не значи, да духовенство треба да је довека гладно и незадовољно. Умиреност њима доликује више но икоме. А за толико има средства, а да се не прибијегава к „плати.“ Једно је од таквих средстава — мањи број свештеника у нашој земљи. То се најкорисније може достићи, ако се отежају услови рукоположења свештеничког. Једини услов, који ту врједи, јест *више изображење*. Нека богослови морају претходно свршавати пуни гимназиски течај, па ће ствар бити готова.

Затијем долази класифицирање парохија и према томе удешено њихово уравњење. Свештенство ваља најприје да исцрпе све своје изворе, од куда се помоћи може, па тек онда да има право на помоћ државну. Ми знамо, да је лакше написати прозбу или чланак о плати свештеницима, него ли испунити горње захтјевање, али што је вајде, кад чланци не помажу? . .

Најпоследње овамо долази и реформа манастира на корист народа, а с тијем и духовенства.

Ова три лијека учиниће то, да Србија добије у лицу свештеника: просвећене, одабране, ваљане и осигуране с ма-

теријалне стране свештенослужитеље, т. ј. да црква добије праве пастире, а држава честите грађане.

Но покрај тих година нашло би се и других, кад би се у том правцу почело размишљавати о незгодама нашег духовенства. И ми би смо сами могли још много о том зборити, али нам то не спада у задатак овога чланка. Наше мисли о *унапређењу* нашег духовенства ми ћемо изложити у „Пастиру“ у особитом за то чланку. Ово ћемо учинити тиме прије, што се бојимо, да свештенство не истумачи наш чланак у том смислу, као да смо ми противни тежњи, која иде на побољшање њиховог стања. Не, јер то би сасвим било противно нашем идеалу — узору о свештенству, што ће признати сваки свештеник, који добро проучи обиљежене досад наше „мисли о свештенству.“ Стање свештенства мора бити поправљено, само не „платом“, као што множина свештеника мисли, већ начином, који би доликовао светом позиву и послу свештеничком. Сврх тога и на то, што смо зборили о духовенству, морамо примјетити, да смо имали у виду узор, ка коме мислимо да се ваља приближавати, а није дијелителност, која толико одступа од тог узора. Узори су уопште далеки, па тако исто и узор свештеника, ал' то још не значи, да су они недостижни. „Будите совјершени, јако Аза совјершенз есмь“ — говори Спаситељ, а ми тек понављамо његове речи. То је тешко до душе, али зар из тог излази, да ми морамо признати законитост дијелителности? Никад.

Ж. Жујевућ.

Г Л А С Н И К.

Јован Марковић Ђакон шабачки произведен је за свештеника 18. пр. м. и постављен за капелана проти шабачком. Тог истог дана произведен је за Ђакона шабачког Симе Илић учитељ основне школе шабачке.